

15^e jaargang • nummer 2 • juni 2017

Kroniek Sint Agatha

Erfgoedcentrum Nederlands Kloosterleven | Klooster Sint Agatha

Ten Geleide

Net voor de vakantieperiode moet er vaak nog veel gebeuren. Daarvan getuigt ook deze Kroniek. De redactie wenst u nu een fijne vakantietijd!

OPEN!

Op 1 mei jl. startte voor klooster en Erfgoedcentrum het zomerseizoen. Dat betekent dat het klooster open gaat voor bezoekers. Tot eind oktober kunnen belangstellenden op woensdag, donderdag, vrijdag en zondag tussen 13.00 en 17.00 uur een bezoek brengen aan de kloosterkerk, de kloostertuin, het bezoekerscentrum en vooral ook: de tentoonstelling in het Erfgoedcentrum. De folder van die tentoonstelling, dit jaar gewijd aan het leven en werken van Witte Paters en Witte Zusters in Afrika, treft u aan bij deze Kroniek. De feestelijke opening vond plaats op zondag 30 april, de feestdag van O.L. Vrouw van Afrika, in aanwezigheid van een Romeinse afvaardiging van beide missiegezelschappen. Zuster Carmen Sammut, generale overste van de Witte Zusters, en pater Ignatius Anipu, lid van het algemeen bestuur van de Witte Paters, vertelden aan de ca. 150 aanwezige vrienden en belangstellenden over hun internationale activiteiten en ervaringen. Ook generale archivaris zuster Gisela

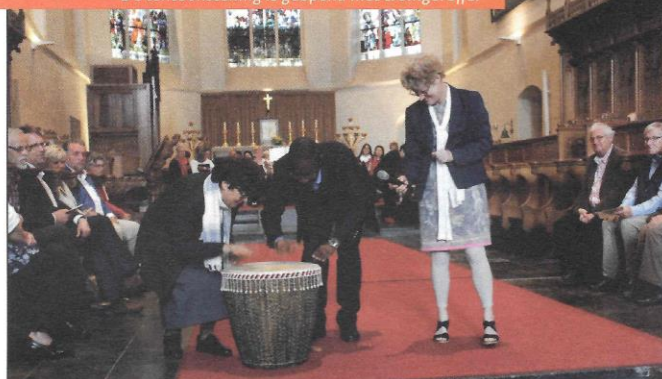

Schaal (papier-maché) van luchtpostbrieven uit Tanzania

Schreyer, nauw betrokken bij de voorbereiding van de tentoonstelling, was aanwezig. Bij gelegenheid van de opening werd het nieuwe boek *Dragers van hoop* gepresenteerd, waarin auteur Ilse van Dongen verhalen van Witte Zusters heeft opgetekend. De feestelijke openingsbijeenkomst werd opgeluisterd met Afrikaanse liederen door het Wereldkoor uit Boxtel en met 'sambusa', een Afrikaanse gerecht verzorgd door De Kooktuin uit Esch. Daar werd met zoveel enthousiasme van gegeten, dat de vitrines in de tentoonstellingsruimtes niet alleen voorafgaand, maar ook na de opening van de tentoonstelling grondig gepoetst moesten worden.

Sinds de opening hebben meer dan 1.000 bezoekers de tentoonstelling bekeken en we zijn verheugd over hun positieve reacties. Naast voorwerpen en toelichtende tekstborden bevat de expositie een aantal beeldschermen met verrassende foto's en filmpjes,

De tentoonstelling is geopend met tromgeroffel

waar menigeen lange tijd voor gaat zitten. Juist bij missiecongregaties is vaak veel beeldmateriaal verzameld en bewaard gebleven. Daarmee konden de missionarissen hun achterban informeren over hun leven en werkzaamheden in een land ver weg. Die informatie diende meerdere doelen: de band met het thuisfront in stand houden, het inzamelen van financiële middelen voor de missie en het werven van nieuwe kandidaten. Een ander middel om contacten te onderhouden waren de vele brieven die werden verstuurd tussen missionaris en de thuisblijvers in Nederland. Ook die bevatten allerhande informatie over het dagelijks leven in een missiepost.

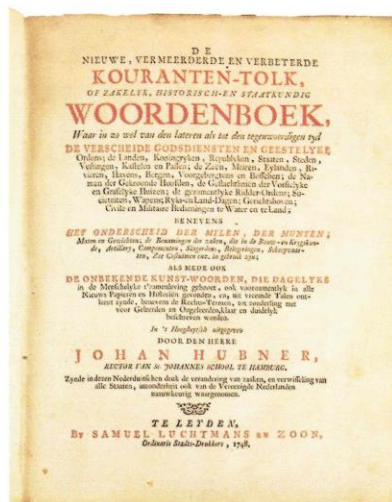
De sfeer van de tentoonstelling is kleurrijk en een beetje exotisch. Daar dragen de Afrikaanse voorwerpen aan bij, die in de loop van de tijd vanuit Afrika werden meegenomen naar Nederland en die nu onderdeel uitmaken van de expositie. Maar ook zogenoemde 'kangas' en 'kitenges': gekleurde doeken met Afrikaanse motieven en spreuken, die zijn gebruikt voor de aankleding van de tentoonstellingsruimtes. Evenals in vorige jaren worden rondom de tentoonstelling verschillende activiteiten georganiseerd, zoals lezingen en rondleidingen. Liesbeth Smulders schildert in haar atelier in het klooster van Sint Agatha een ikoon van O.L. Vrouw van Afrika. De meest recente informatie over de activiteiten is steeds te vinden op de website van het Erfgoedcentrum. > Marga Arendsen

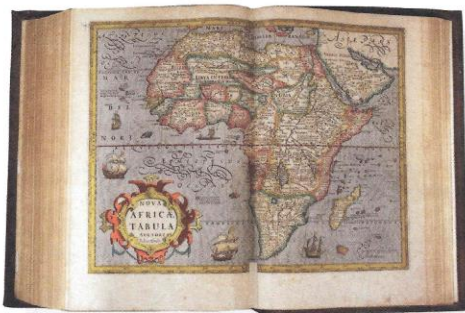
UIT DE COLLECTIE

In februari van dit jaar kreeg Stichting Sint Aegten per post verheugend nieuws van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De directeur Erfgoed en Kunsten deelde mee dat "de bibliotheek Sint Agatha" voortaan in haar geheel als beschermde verzameling

is opgenomen in het register van beschermde objecten van de Erfgoedinspectie Nederland. De collectie had reeds in 2001 de status van beschermde verzameling gekregen, omdat de bibliotheek van het klooster een van de oudste en grootste kloosterbibliotheken van ons land is en bovendien nog altijd *in situ* aanwezig, hetgeen uniek is in Nederland. Enkele van de middeleeuwse handschriften in de bibliotheek zijn in het klooster zelf vervaardigd. De verzameling werd toen reeds bestempeld als "onvervangbaar en onmisbaar voor het Nederlands cultuurbezit". Omdat er destijds nog geen eenvoudig te raadplegen catalogus bestond, was het echter nog niet volledig duidelijk wat er precies beschermd was. In het voorjaar van 2016 kwam de Erfgoedinspectie op bezoek om samenstelling en uniciteit van de bibliotheek opnieuw te bekijken. Doordat in de afgelopen jaren de hele collectie is beschreven in de bibliotheekcatalogus van het Erfgoedcentrum, is er nu goed zicht op de verschillende onderdelen. Dat droeg bij aan het positieve besluit om aan de hele bibliotheek tot 1800 een beschermde status te geven. Ook in fysieke zin zijn de boeken en handschriften goed beschermd, omdat ze sinds 2005 in het nieuw gebouwde depot staan, dat geheel beantwoordt aan de klimatologische vereisten voor papieren erfgoed.

Slechts af en toe verlaat een handschrift of boek het veilige depot. Het gaat tijdelijk naar de studiezaal voor inzage door een onderzoeker of het gaat op reis als bruikleen naar een museum. De derde mogelijkheid is een tijdelijke verhuizing naar de eigen tentoonstellingsruimte, naar de groene ladekast, die enkele jaren geleden speciaal werd gemaakt om de prachtige boeken van de Kruissherenbibliotheek tentoon te stellen. De bibliotheek bestrijkt een breed scala aan

onderwerpen en kon in de afgelopen jaren voor elke tentoonstelling wel relevant materiaal leveren. In de huidige expositie over Witte Paters en Witte Zusters liggen een aantal bijzondere werken die laten zien wat er in de 17e en 18e eeuw over Afrika bekend was. Zo ligt er de vijfde editie van de kolossale Mercatoratlas, rond 1620 uitgegeven bij Henricus Hondius in Amsterdam, opengeslagen bij een fraai ingekleurde kaart van het continent Afrika. Een prentenbundel van Joan Peeters met topografische afbeeldingen van Noord-Afrika toont een panorama van de stad Algiers, waar kardinaal Lavigerie, stichter van de Witte Paters en Witte Zusters, 150 jaar geleden tot bisschop werd gewijd. Ook is het bekende werk van de geograaf en historicus Olfert Dapper te zien, *Naukeurige beschrijvinge der Afrikaensche gewesten*, dat open ligt bij het panorama van de stad Benin. Een mooie bron om te achterhalen hoe in de 18e eeuw over tal van onderwerpen werd gedacht, is *De staats- en koeranten-tolk of woordenboek der geleerden en ongeleerden* van de Duitse wetenschapper Johan Hubner uit 1732. In het voorwoord schrijven de Leidse uitgevers Dirk Haak en Samuel Luchtmans over het nut van woordenboeken: dat zij ertoe dienen om uit de "kerker der onwetendheid" te geraken. Er zijn teveel wetenschappen om ze allemaal te doorgronden; het woordenboek helpt om in korte tijd man van de wereld te worden en te kunnen meepraten over tal van onderwerpen. In de tentoonstelling ligt *De staats- en koeranten-tolk* open bij het lemma 'Africa', dat in één kolom een samenvatting geeft van wat op dat moment over dit werelddeel bekend is. De historische beschrijving van de bevolking durven we hier niet te herhalen... > Otto S. Lankhorst

KWARTAALJOURNAAL

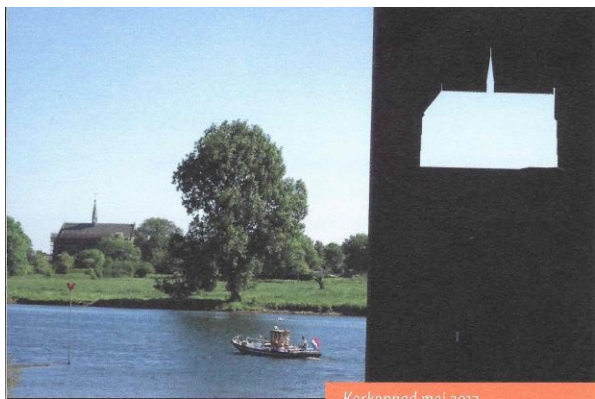
- ▶ Op 5 april, 10 mei en 21 juni waren er bouwvergaderingen voor de restauratie van de kloosterkerk.
- ▶ Op 6 april, 5 mei, 12 en 29 juni vonden besprekingen plaats met leden van het Franciscaans Milieuproject

Stoutenburg over de mogelijkheden voor verhuizing naar Sint Agatha.

- ▶ Van 9 tot 11 april deed de *Frans' Hike* Sint Agatha aan; een voettocht van ca. 180 Syriërs ter herinnering aan de in Homs vermoorde jezuïet Frans van der Lugt. Klooster en MFA De Agaath dienden als pleisterplaatsen.
- ▶ Op 19 april haalden archivariissen Ad van Huijgevoort en Chris Dols uit Heerlen het archief op van de Broeders van de H. Joseph.
- ▶ Op 20 april was bibliothecaris Otto Lankhorst aanwezig bij de vergadering van Theologische Bibliotheken in Leiden.
- ▶ Op 24 april bezocht een medewerkster van de Koninklijke Bibliotheek het Erfgoedcentrum in verband met de digitalisering van tijdschriften in het kader van het Metamorfozeproject.
- ▶ Op 25 april, 23 mei en 20 juni waren er vergaderingen van de Werkgroep herbestemming.
- ▶ Op 26 april werd een aanvulling gebracht op het archief van de Missionarissen van het H. Hart.
- ▶ Op 30 april werd de nieuwe tentoonstelling *De Witte Karavaan. 150 jaar Witte Paters en Witte Zusters in Afrika* feestelijk geopend.
- ▶ Op 2 mei was er een introductie op de nieuwe tentoonstelling voor vrijwilligers en medewerkers.
- ▶ Zondag 7 mei gaf vocaal ensemble Cantadoro (Nijmegen) een concert in de kloosterkerk met muziek van de 16e-eeuwse componist Orlando di Lasso.
- ▶ Op 9 mei ontvingen we bestuur en medewerkers van de Lazaristen.
- ▶ Op 17 mei verhuisde een grote aanvulling op het Kapucijnenarchief van Den Bosch naar Sint Agatha.
- ▶ Op 19 mei was de feestelijke presentatie van de glossy *Klooster!*, met een artikel over klooster en Erfgoedcentrum in Sint Agatha.
- ▶ Op zondag 21 mei gaf Compagnie Dufay (Nijmegen) een concert in de kloosterkerk met muziek uit de gotiek. Dezelfde dag nam het klooster deel aan het jaarlijkse 'plattelandsrondje' in het Land van Cuijk.

Frans' Hike 10 april

Kerkenpad mei 2017

Restauratie kloosterkerk, hoogste punt

- ▶ Op 23 mei werden aanvullingen gebracht op het archief van de Broeders Penitenten. Op dezelfde dag vernam onze collega Marleen Reichgelt dat zij een promotieonderzoek mag gaan doen aan de Radboud Universiteit (Nijmegen) over wat de missie in Nederlands-Nieuw-Guinea betekende voor de kinderen in dit gebied.
- ▶ Van 25 tot en met 28 mei organiseerde Stichting Voetveer Zeldenrust net als vorig jaar een kerkenpad: een fiets- en wandelroute langs verschillende kerken in de omgeving en een overtocht met voetveer tussen Sint Agatha en Middelaar.
- ▶ Op 1 juni bezochten ca. 70 enthousiaste Witte Zusters uit Nederland en Duitsland de tentoonstelling. Dezelfde dag werd het archief van de Zusters van Barmhartigheid (Geldrop) naar Sint Agatha overgebracht en bezochten de Missionarissen van Marianhill het Erfgoedcentrum.
- ▶ Op 2 juni ontving het bezoekerscentrum nieuwe primiddelen, waaronder een stevig krijtbord, van het Regionaal Bureau Toerisme van het Land van Cuijk.
- ▶ Op 6 juni werden bruiklenen opgehaald voor een tentoonstelling in het klooster van de Redemptoristen te Wittem.
- ▶ Zaterdag 10 juni werden de donateurs van de restauratie van de kerk getraakteerd op een bezoekje aan het kerkdak.
- ▶ Op 11 juni deed het Erfgoedcentrum mee aan de Open Kloosterdag en gaf Witte Pater Jan Heuft een goedbezochte lezing over zijn werk als missionaris in Algerije.
- ▶ Op 14 juni bezocht een groep van 30 Witte Paters de nieuwe tentoonstelling.
- ▶ Op 16 juni vond overleg plaats met Muzelinck - platform voor scholen en cultuuraanbieders in de regio - over het ontvangen van scholen in het Erfgoedcentrum.
- ▶ Op 21 juni bezocht Marga Arendsen het afscheid van Rogier Moulen Janssen, voormalig secretaris van PIN en KOS.
- ▶ Op 23 juni bezochten Chris Dols en Otto Lankhorst de oratie van prof. dr. Marjet Derks aan de Radboud Universiteit.
- ▶ Op 28 juni was Marga Arendsen aanwezig bij het afscheid van Lennie van Orsouw, vele jaren werkzaam bij onze zusterinstelling het KDC te Nijmegen.
- ▶ In het eerste kwartaal van 2017 ontvingen we 37 onderzoekers in de studiezaal, ontvingen we 83 verzoeken om informatie per mail en werden er 276 bezoekers rondgeleid. 1600 mensen bezochten het klooster op eigen gelegenheid. > Gaby Heusschen

Colofon

Deze kroniek wordt uitgegeven door de stichtingen
Erfgoedcentrum Nederlands Kloosterleven en Sint Aegten
ISSN: 2210-5719

Redactie: M. Arendsen, G. Heusschen, O. Lankhorst

Adres: Kroniek Sint Agatha
Kloosterlaan 24, 5435 XD St. Agatha
Tel. 0485 - 31 10 07

E-mail: info@erfgoedkloosterleven.nl

Website: www.erfgoedkloosterleven.nl

www.kloostersintagatha.nl

Vormgeving: Vormweijts, Nijmegen

Witte Zusters bekijken hun missiefoto's

